

Gäller för: Flera enheter - se eftersättsblad
Innehållsansvar: Per Persson, (perpe8), Överläkare
Godkänd av: Peter Dahm, (petda5), Verksamhetschef

Giltig från: 2024-12-03

Giltig till: 2026-12-02

Cytostatika – hantering och riktlinjer

Revideringar i denna version

230717 Försiktighet under 7 dagar (tidigare 5 dagar) vid skötsel av patient som erhållit cytostatika.

Syfte

Riktlinjer för säker hantering av cytostatika och cytostatikaavfall för att skydda personal från att drabbas av hälsorisker så som genetiska skador, reproduktionsstörningar och överkänslighet. Målsättningen är att med bred marginal tillämpa förebyggande åtgärder, så att ohälsa inte ska uppstå.

Arbetsbeskrivning

Färdigblandade cytostatikapåsar beställs av bakavdelningen efter ordination av onkolog/hematolog. Alla som kommer i kontakt med cytostatika eller patient som erhållit cytostatika behöver beakta nedanstående säkerhetsföreskrifter.

Cytostatika utsöndras både i oförändrad form och som aktiva och inaktiva metaboliter. Rester av cytostatika kan finnas i utsöndringar från patienten **upp till 7 dygn efter avslutad behandling**. Alla utsöndringar under dessa dygn måste därför betraktas som riskavfall och behandlas därefter. Omvårdnad som innebär kontakt med urin, avföring, blod, kräkningar samt övriga kroppsvätskor såsom från dränage eller kraftig svettning kräver särskilda skyddsåtgärder. Det finns färdig utrustning enligt nedanstående lista.

Varningar och försiktighet

Gravida och ammande ska ej vårda patienter som erhållit cytostatika de senaste 7 dagarna.

Färdig låda för cytostatikahantering finns i rena sköljen på CIVA och i kompaktförrådet på avd 22.

Lådans innehåll:

- Inplastad kopia av rutin (Obs! Original alltid i Barium)
- Handskar avsedda för cytostatikahantering S, M, L
- Långärmad skyddsrock med mudd.
- Andningsskydd (FFP3)
- Etiketter Cytostatikaavfall (till gul plastbehållare)
- Upplösningsbar tvättsäck
- Gul tvättsäck

På rummet:

- Plastpåsar
- Blöjor
- Hygienunderlägg
Visir eller skyddsglasögon

Uppkoppling av färdigblandad infusion:

Sjuksköterska från bakavdelningen handhar nästan alltid uppkopplingen (och avslutningen) av läkemedlet men det är ändå viktigt att veta hur det utförs. En IVA-sjuksköterska kan i enstaka fall behöva ansvara för uppkopplingen om bakavdelningens sjuksköterska har fått förhinder.

Använd handskar avsedda för cytostatikahantering, andningsskydd samt långärmad skyddsrock med mudd (engångs). Handskarna vrängs ut och in och slängs tillsammans med skyddsrock och andningsskydd i gul plastbehållare med lock som är märkt Cytostatikaavfall.

Omhändertagande av infusionspåse och aggregat efter infusionens slut:

Använd dubbla handskar avsedda för cytostatikahantering. Tjocka innerst och de tunnare ytterst. Ta även på andningsskydd och långärmad skyddsrock med mudd. Lägg cytostatikaavfallet i en påse, tag av handskarna, andningsskyddet och skyddsrocken och lägg i samma påse. Lägg påsen i gul plastbehållare, märkt Cytostatikaavfall.

Patientnära vård

Nedanstående skyddsutrustning ska användas vid omhändertagande av kroppsvätskor för patienter som får eller har fått cytostatika de senaste 7 dagarna.

- Handskar avsedda för cytostatikahantering
- Långärmad skyddsrock med mudd. (engångs)
- Andningsskydd (FFP3)
- Visir/skyddsglasögon

Vid vändning och bäddning **utan risk för kontakt med kroppsvätskor** gäller basala hygienrutiner.

Gör alltid en extra handtvätt med tvål och vatten efter du varit i kontakt med dessa patienter och där risk för kontakt med kroppsvätska förekommit.

Hantering av kroppsvätskor

- Vid omvårdnad ska kroppsvätskor packas in i en absorberande blöja som sedan läggs i en plastpåse innan det slängs i den gula plastbehållaren märkt Cytostatikaavfall.
- Vid timdiures ska påsen bytas när den är full och slängas i den gula plastbehållaren. Använd om möjligt ej tömningsbara urinpåsar. **Töm ej ut urinen i dekontaminatorn!**
- Vid dialysbehandling med stora volymer kan urinen hällas ut försiktigt i dekontaminatorn. **OBS! Urin och dekontaminator måste ha svalnat innan urinen hälls ut för annars finns risk för aerosolbildning.** Kör programmet som vanligt.
- Urinflaska/bäcken förses med lock och bärs ut i sköljen, Kroppsvätskorna hanteras som ovan.

Hantering av tvätt:

Icke förorenad tvätt läggs i vanlig tvättsäck.

Förorenad tvätt = stark svettning, kräkning, blod, urin, avföring läggs i upplösningsbar tvättpåse och sedan i gul plastsäck.

Åtgärder vid spill

Spill på textilier

Ta på skyddsutrustning i form av cytostatikahandskar och långärmad skyddsrock med mudd. Textilier som förorenats med spill eller utsöndringar klassas som kraftigt förorenad tvätt och placeras i en upplösbar tvättsäck. Detta moment görs inne på vårdrummet eller motsvarande för att undvika spridning av cytostatika. Om textilierna är mycket blöta ska de lindas in i torra textilier, annars är risken stor att den upplösbara säcken löses upp under transporten. Säcken försluts och läggs sedan i en gul plastsäck för kraftigt förorenade textilier. Dokumentera tillbud i MedControl Pro.

Spill på hud

Skölj genast rikligt med vatten, minst 5 minuter. Därefter tvåltvätt. Ska anmälas som arbetsskada. Dokumentera tillbud i MedControl Pro.

Stänk i ögonen

Skölj genast med riklig mängd ögondusch i minst 15 minuter. Kontakta alltid jourhavande ögonläkare om kvarstående besvär med sveda eller synnedsättning efter sköljningen. Ska anmälas som arbetsskada. Dokumentera tillbud i MedControl Pro.

Städrutin

Lokalvårdare arbetar utefter fastställd rutin för Cytostatikastädning.

För städning som utförs av Vårdnära servicepersonal eller vårdpersonal gäller följande:

Slutstädning patientrum

- Skyddsutrustning i form av cytostatikahandskar och skyddsrock ska användas.
- Rengöring av säng och droppställning ska ske med vatten och rengöringsmedel, sedan med ytdesinfektion, efter varje avslutad cytostatikabehandling.

Bäddning av patientsäng

- Använd skyddsutrustning i form av cytostatikahandskar och långärmad skyddsrock med mudd vid bäddning av patientsäng (oavsett om sängkläderna är fuktiga eller inte).
- Vid bäddning av säng, tänk på att inte skaka sängkläderna samt att inga sängkläder får ligga på golvet. Ta in tvättsäck på rummet.

Kunskapsöversikt

Sjukhusövergripande rutin:

[Hantering av cytostatika och cytotoxiska läkemedel](#)

Granskare/arbetsgrupp

Lotta Börjesson, Avdelningslärare, CIVA AnOpIva Omr 5, Sahlgrenska
Universitetssjukhuset

Ann-Sofie Brandén, Avdelningslärare CIVA AnOpIva Omr 5, Sahlgrenska
Universitetssjukhuset

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Anestesi-Operation-Intensivvård
Sahlgrenska, Postoperativ vård Sahlgrenska,
Neurointensivvårdsavdelning, Central intensivvårdsavdelning,
Avdelning 95B postoperativ vård, Avdelning 95A postoperativ
vård, Avdelning 22 postoperativ intensivvård

Innehållsansvar: Per Persson, (perpe8), Överläkare

Godkänd av: Peter Dahm, (petda5), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9805-1593997-972

Version: 12.0

Giltig från: 2024-12-03

Giltig till: 2026-12-02